

komisijo. — Nova uredba, ki smo jo prejeli ob zaključku lista, kolikor je razvideti iz površnega pregleda ni prinesla torej ničesar boljšega, izvzemši, da predseduje komisiji sodnik, ki naj bi bil porok za postopek brez vsakega partijskega vpliva s strani režima. Pridobili so z njo meščanskošolski učitelji, ki volijo posebej, niso pa upoštevali veroučitelji, ki volijo skupaj z osnovnošolskim in jih bo moralo upoštevati isto, če hočejo priti do svojega zastopstva. Je pa tudi to iluzorno, ker določa prisednike — žreb. Izgubile so pa z novo uredbo tovarišice pasivno volilno pravico, proti čemur moramo dvigniti glasen protest.

— Tečaj o delovni šoli v Mariboru je izpadel prav dobro in v zadovoljstvo udeležencev. Poročilo sledi.

— O novih učnih načrtih smo že čitali Bog zna kolikokrat v političnih časopisih tekmo zadnjih treh mesecev. Zadnje vesti pravijo, da jih je prosvetni minister že podpisal in so veljavni za vse šole že od 1. septembra. Do danes pa ne vedo naše šole še ničesar o njih. Pravijo, da so prirojeni zopet za štiriletno šolsko dobo in imajo ročna dela kot predmet. Upeljati se bodo morali najbrže res zopet kar čez noč sredi že započete in uspešno se razvijajočega šolskega dela, ker sicer bi ostalo to šolsko leto vsaj brez teh zmešnjav in ovir. Naša prosvetna uprava bi pa res lahko že uvidela, da šola ni gostilna, kjer se lahko menjava jed in pijača, kolikokrat se komu poljubi.

— Krajevni šolski odbori, ki so se rodili tudi tako nepričakovano in s tako naglico kakor rajna disciplinska uredba, žrtvotarijo sicer še, a so v tej obliki tudi že zapisi smrti. Kaj bodo počeli po novih občinskih volitvah, ki se izvedejo že v kratkem? Dobili bomo nove župane, nove odbornike. Bodo li ti prevzeli posle krajevnih šolskih odborov? Komu je v prid tako pogosto menjavanje? Ali ne vedo v Beogradu, da šola zamore delovati in se razvijati le v miru?

— Kaj je s šolskimi zamudami in kaznimi? Tako se danes povprašuje učiteljstvo, zlasti pa upravitelji in nikdo ne ve dati za dovolj javega odgovora. Po nekod obravnava vajo še vse po starem, večina se pa sklicuje na naredbo o krajevnih šolskih odborih in zamude vrača. Kaj delajo naši občinski šolski odbori? Kje je pravilnik o šolskih zamudah in globah, o katerem se je nekoč govorilo? Vemo, da ni lahko se orientirati v labirintu naših naredb, a nekaj je pa le treba storiti, da pridemo vsaj v doglednem času iz sedanjega kvarnega kaosa.

— Razpisi učiteljskih služb. V jeseni bo v ljubljanski oblasti razpisano večje število učiteljskih in upraviteljskih mest v stalno namestitvev.

— Lep napredek »Zvončka«. Lansko leto je pokazal »Zvonček« razveseljivo dejstvo — da je aktiven. Medtem ko je bil prejšnja leta pasiven in krit le z visokimi odpisi, n. pr. leta 1920. za 68.000 kron, leta 1922. za 70.000 Din, leta 1923. za 60.000 Din in je ostalo od leta 1924. in 1925. za 194.000 Din dolga, je postal »Zvonček« lansko leto, pod novo upravo, aktiven za 9590'67 Din. To je velik in zelo lep napredek za našo organizacijo, katere last je »Zvonček«. Zato pozivamo vse tovarišice in tovariše, naj pridobijo »Zvončku« še novih naročnikov, da se bo list še bolj povzpel in mu bo mogoče znižati ceno, če naraste število naročnikov na primerno višino. Tudi naši tovariši — mladinski pisatelji, ki sedaj trošijo svoje sile drugje, naj stopijo v krog »Zvončkovi« sodelavci ter s tem donesejo svoj tribut za list. Vsi na delo za naš »Zvonček«!

— Protestne brzojavke, da se ne ukine pravica napredovanja v I. grupo in da se štejejo tudi službena leta pred dovršenim 21. letom, so poslala na ministrstvo prosvete in Izvršni odbor v Beogradu tudi loška, radovljiska, svetolenarsko in slovenjebistriško okrajno učiteljsko društvo.

— Škodljivci lastnega stanu je, kdor stoji danes še izven vrst skupne stanovske organizacije. Stanovska dolžnost, lastna korist in ponos vsakogar mora biti, da je član skupne, močne in edinstvene stanovske organizacije vsega učiteljstva v državi. Kdor se tega ne zaveda, ta nima prave stanovske zavesti. Ponosni so lahko danes vsi člani UJU, da so vključeni pri organizaciji, ki je danes — lahko rečemo brez samohvale — med najboljšimi stanovskimi organizacijami v državi, in ki bo z utrditvijo in popolno izgraditvijo lahko vodilna sila našega javnega življenja; ponosni pa so lahko tudi, da so člani stanovske zajednice, ki združuje vse učiteljstvo v državi pod enim okriljem in služi ideji edino prave edinstvene stanovske zavesti vsega jugoslovenskega učiteljstva, brez ozira na izvenstanovsko opredelitev. V svojih sotovariših in sočlanih presoja zaveden tovariš le dobrega in na zdravih nazorih stoječega človeka ter zavednega stanovskega tovariša in učitelja. Vse one, ki so še izven vrst skupne stanovske organizacije in so teh nazorov, naj povabijo predsedniki v svoja društva!

— Jakob Vrečko, nadučitelj v pokouju je umrl v Sošanju dne 12. t. m. Pogreb pokojnika se je vršil ob veliki udeležbi znancev in prijateljev v petek 14. oktobra. — Bodi mu zemljica lahka! Preostali nam še sožalje!

— Ivan Franke, slikar, profesor v pokouju, oče naših tovarišic Helene in Darinke Franke je umrl v Ljubljani dne 15. oktobra. Bil je znan slikar in tudi prijatelj barstva, o katerem je tudi veliko pisal. — Prizadeti družini naše iskreno sožalje!

— Kako se rešuje prekmursko šolstvo. Kakor smo izvedeli se je dovolila evangeličanom v Murski Soboti zopet verska šola,

kar gotovo ni v prid prekmurskemu šolstvu, ker gotovo nudi šestrazredna državna osnovna šola več kakor bo to zamogla njena dvorazrednica. Značino je, da je bila ta verska šola pred tremi leti pravilno ukinjena ter združena z državno, sedaj se pa zopet dovojuje. Vpisovanje je dokazalo, da jo niti deca, niti starši ne marajo, vpisano se je le do trideset otrok. Na pritisk lokalnih faktorjev so oblasti rok za vpisovanje podaljšale, tako da so imeli dovolj časa za agitiranje za svojo versko šolo. Čudimo se le našim šolskim in političnim oblastim, da dovoljujejo zopet šolo, ki so jo same ukinile, ker je bila slaba in ni nudila onega, kar se mora zahtevati od vsake narodne šole. Je pa še nekaj drugega. Novi šolski zakon, ki bo gotovo v kratkem času prišel v parlamentu v razpravo, gotovo ne predvideva verskih šol (jih tudi po ustavi ne more), zato bo to le kratak eksperiment, ki bo stal državo lepe tisočake, razpilil verske strasti, koristi pa ne bo nobene. Ali bi se ne moglo počakati eno leto ali dve in bi se prihranilo mnogo preglavic vsem. Na dejamo se od naših oblasti, da nastavijo na šolo, slovenščine popolnoma zmožne učne osebe in ne le slovenščino za silo lomeče.

— V mariborski oblasti je še danes nad 50 razredov brez učnih oseb. Več enorazrednic sploh še ni začelo s poukom. Samo v srezu Maribor desni breg manjka 20 učiteljev (ic). In vendar so že vsi abiturijenti in abiturientinje pod streho. To je zelo nerazveseljiva perspektiva začetkom šolskega leta. Krivda leži deloma v prevelikem forsiranju novih paralel celo tam, kjer ni bilo za to dovolj stvarnih potreb. K temu je pripomogla v precejšnji meri ljubljanska oblast, ki je bila prvotno obljubila 70 reduiranih, a jih dala samo 36. Pa še od teh so nekatere pobegnile. Prosvetno upravo pozivamo, da temu na kak način odpomore vsaj na krajih, kjer je potreba nujna.

— Kaj je z dosluženi 35-letniki? Preje so jih tiščali še pravočasno v pokoj, danes se pa nihče ne zmanja za nje. Prosvetna uprava je v tem pomanjkanju učnih oseb sploh menda vesela, da še poučujejo ti dosluženci. Menda pa vendar že ne obstoja v Beogradu namera, da bi že tem 35-letnikom zvišali službeno dobo na 38 let, kakor obstoja v načrtu izpremembe uradniškega zakona?!

— Lestov, ki napadajo našo stanovsko organizacijo, ki ji skušajo ob vsaki priliki izpodkopavati ugled ter rušiti njeno notranjo silo in avtoriteto, ki sejejo samo osebno mržnjo in sovraštvo ter skušajo le oblatiti neljube osebe, ki resno ne rešujejo naših stanovskih vprašanj, ne more podpirati noben stanovsko zaveden tovariš, ker zahteva stanovska čast od vsakega organiziranega člana, da ne podaljšuje življenja onim, ki niso resni glede naših stanovskih interesov, temveč jih skušajo le slabiti. Tega se morajo spomniti vsi člani pri okrajnih učiteljskih društvih, kjer naj se revirira zavednost poedinih članov v tem pravcu!

— Ukinjenje srednješolskih razredov je dvignilo mnogo ogorčenja pri prizadetih in pri neprizadetih, na drugi strani pa izdatno povečalo naš železniški in beograjski promet. Saj so si številne deputacije kar podajale kljube pri ministrstvih in drugih vplivnih osebah. Razne politične stranke so imele zopet priliko, da so odvrčale groženo nevarnost, kar se jim je deloma tudi poročilo; saj si laste vse to zaslugo. Mi se pa zopet vprašamo: Ali je bilo vsega tega treba? Kdo je preje prevdral, kje je res potreba in možnost ukinitve? Ako se pa že mora ukiniti, naj se ukine pravočasno vsaj med počitnicami, a ne v sredi šolskega dela! Komu koristi razburjenje staršev in dijakov? Šole so namenjene delu. V njih se naj bi vzgajali prihodnji državljani tudi v ljubezni do države in v spoštovanju do avtoritet. A če postopa uprava sama tako, potem podira in razdira sama temelje ljubezni in spoštovanja.

— Podzemelj. V nedeljo 23. oktobra 1927 proslavimo v Podzemlju sedemdesetletnico ustanovitve naše šole. K proslavi vabimo vse učiteljske, ki je kedaj delovalo na tukajšnji petrazrednici in tudi sosednje tovariše in tovarišice iz Bele Krajine. Točno ob 9. uri bo sprejem gostov pred staro šolo, nakar odidemo k službi božji. Popoldne ob 2. uri akademija na šolskem odru, čemur sledi prijateljski razgovor.

— A. Černivec: Računica. Z ozirom na notico v Vašem cenj. listu od 12. oktobra 1927 »V pogledu računice je zavladalo med učiteljstvom dvojno stališče; mi je čast prositi, da blagovolite priobčiti v prihodnji številki Vašega cenj. lista sledeči uradni odlok ministrstva prosvete glede aprobačije Črničevih računice. (Prepis.) Ministrstvo prosvete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca O. N. br. 19.206. 28. marta 1927. g. u Beogradu. Po mišljenju Glavnog Prosvetnog Saveta pri Ministarstvu Prosvete, dano na svom 1510 redovnom sastanku od 29. januarja 1927. godine S. br. 924/24. dozvoljavam, da može »Kr. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani« rasprodati sadašnje izdanje knjiga »Petdelna računica za osnovne šole« od A. Črničeva. Novo izdanje mora se podneti Savetu u rokopisu na pregled i ocenu. — Pomočnik Ministra Prosvete: Drag. S. Obradović s. r. — Zahvaljujem se Vam za to uslugo ter bilježim z odličnim spoštovanjem! — Vodja drž. zal. šol. knjig in učil v Ljubljani prof. Vrhovnik.

— »Zboria«. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Izšel je 9. in 10. zvezek. Letna naročnina na »Zbore« le 40 Din. Podpirajte jih! Naročite »Zbore« za učiteljske in šolske knjižnice!

J. RIBIČIČ:

JUGOSLOVENŠČINA.

Zakaj sem sklenil pisati o tem? Vzrokov je več! Prvič je že skrajni čas, da se združimo v eno enotno duševnost in drugič je sramota, da n. pr. šolski upravitelji jemamo odloke svojih oblastev, ki jih ne razumemo. Kako izgleda n. pr. naša upraviteljska avtoriteta pri konferencah ob čitanju »novega jezika izrazov«, ki jih ne razumemo? Sicer bi bila dolžnost šolskih oblastev seznanjati nas z najmarkantnejšimi izrazi novega jezika, kajti one nas z njimi poplavljajo — a če storim to jaz zanje, me morda še kje »tam preko« priporoče in plačilo ne izostane. Toliko je že bilo odlikovanih za manjše zasluge, zakaj bi jaz ne bil Torej: Odločil sem se zbirati in razložiti najpogostejše izraze jugoslovenščine, ki se jih poslužuje uradni jezik naših predpostavljanih. Če izpustim kakšnega važnega, prosim gg. čitatelje, da me nanj opozore.

1. »Nadležnost«. V tem izrazu je povdarjeno razmerje med gospodarjem in podložnikom. Oblastvo je vedno nadležno, ker leži nad nami in nas tišči doli in tudi zaradi drugih reči je nadležno. Logično smo mi tedaj »podležni«. Nekeč smo rabili za to izraz nadrednost, pozneje pa »nadrejenost« in podrejenost. To pa je bilo v tistih časih, ko je vsak zastopnik oblastev bil v resnici rején. Sedaj to ni več in smo vsi enako podrejeni, je pač razumljivo, da teh izrazov ne moremo več rabiti in si moramo skovati novih! Torej kratko povedano: Vsak, ki je nad nami, je nadležen.

2. »Odvišene«. V obrambo bodi koj povedano, da ta izraz ne izvira iz nemškega »Wische«, četudi tako izgleda na prvi pogled: Biti odvišen se pravi biti tik pred odžaganjem. Nekak odrobek pri stebelu — suha, nepotrebna veja. Kdor postane odvišen, naj prosi za pokoj. Odvišnik je podoben odstrižku, odškrcu, odštevanju, odtepu — sploh vsemu kar odleti. Razlika je le ta, da odleti v naravi le kar je slabo in odveč, pri nas pa vse vprek, kakor nanese in kakor — kaže.

3. »Učbenik«. Ta izraz niti ni nov. Najdemo ga že v Cigaletovi »Znanstveni terminologiji«. In Slošek je tudi že rabil »učbo«. Ima ta pojm lepo lastnost, da nas pelje nazaj k izvoru našega jezika in pokolenja. Gre le za povdarek. A to ni bistveno in oblastvo, ki vpeljuje učbenike, liberalno prepusti vsa kemu, da si stavi povdarek kakor sam hoče. Glavno je, da jih sploh izgovorisi in — kupiš! (Se nadaljuje.)

Učiteljski pravnik.

—Š. Nagrada tajnikom krajevnih šolskih odborov. Na podlagi notice v eni od zadnjih števil »Učit. Tovarisa« z ozirom na nagrado zapisnikarja kraj. šol. odb., na znanjam, da je prejel tukajšnji krajni šolski odbor in kasneje vsa upraviteljstva in vsi krajni šolski odbori tukajšnjega rajona naslednjo tozadevno rešitev: »Šreski poglavje var v ... dne 31. avgusta 1927, P. br. 2020/2. Na vprašanje kraj. šol. odb. v ... ali ima šolski upravitelj pravico do zapisnikarske nagrade mesečnih 50 Din po čl. 7., toč. s. uredbe o kraj. šol. odb. z dne 2. maja 1927, »Ur. list« 55/222 občastni šol. odb. je z odlokom z dne 20. avgusta 1927, št. 61/1—27 odločil, da ima šolski upravitelj kot zapisnikar krajevnega šolskega odbora pravico do take nagrade, ker ne sprejema upraviteljskih doklad in ker bodo prejemali šolski upravitelji, ki imajo stanovanje v šoli, samo razliko med stanarino, ki se bode ugotovila po čl. 5. uredbe o stanarini državnih uslužbenec z dne 8. junija 1927, št. 36.360, »Ur. list« št. 67/286. — Podpisani sem utemeljeval svojo pravico do te nagrade na podlagi besedila omenjenega čl.: ... če ne prejema upraviteljske doklade in nima stanovanja v šoli...«. Beseda in kaže v tem besedilu, da tvori v zavednem smislu upraviteljska doklada in stanovanje v šoli celoto zahtevanega pogoja. Ako pa odpade pri celoti eden del (stanovanje, ker ga imam v šoli), ni več celote oziroma pogoja, ki bi opravičil krajni šolski odbor odredi zapisnikarju nagrado. Le, ako prejema šolski upravitelj upraviteljsko doklado in ima stanovanje v šoli (oboje torej kot dela pogoja oziroma celote) se lahko odredi zapisnikarju nagrada, drugače pa ne.

F. Z. —Š. Pravice učiteljstva do brezplačnega stanovanja in kuriva. Občastni odbor ljubljanski je izdal pod št. 161 od 4. oktobra 1927 sledeče pojasnilo: Z ozirom na razna vprašanja glede obstoječih zakonitih določb o pravicah učiteljstva do brezplačnega stanovanja in kuriva ali do denarne odškodnine za to podajam nastopno pojasnilo: Po § 5. zakona z dne 14. maja 1898, kranjski dež. zak. št. 25 je imel vsak voditelj(ica) javne osnovne šole na bivšem Kranjskem pravico do naturalnega stanovanja ali do stanarine, v Ljubljani so imeli tudi stalni učitelji pravico do stanarine. — Po § 29. zakona z dne 4. februarja 1870, dež. zakon štajerski, je imel voditelj osnovne šole na bivšem Štajerskem pravico do naturalnega stanovanja ali do stanarine. Drugi učitelji so imeli pravico do stanovanja, če je ta pravica obstojala na dotični šoli že prej. — Z naredbo deželne vlade z dne 14. februarja 1919, »Ur. list« LII/201 iz 1919, se te pravice niso spreminile. — Š. členom 33. zakona z dne 23. julija 1919, »Ur. list« 144/643 iz 1919, je bila priznana stalnim učiteljem pravica do kuriva in stanovanja, ker pa k temu členu ni bilo nobene izvršilne naredbe in ni bilo določeno, kdo da stanovanja in kakšno, dalje

kdo in koliko drv ima preskrbeti učnim osebam, je ostalo glede stanovanja pri določenih citiranega kranjskega zakona, iz leta 1898. in citiranega štajerskega iz leta 1870. vse uredbe O. N. br. 28.038 od 2. maja 1927, »Ur. list« 222/35 iz leta 1927., ker pa se ima člen 7. točka f) te uredbe po odloku ministrstva prosvete z dne 29. avgusta 1927, O. N. br. 5546, uporabljati le v okviru obstoječih predpisov, gre na bivšem Kranjskem in Štajerskem stanovanje v naravi samo šolskim upraviteljem (icam), stanovanje učiteljem gre samo tam, kjer bodisi po kakšni obvezi, bodisi po ustanovi že ima učiteljstvo stanovanje danes — kurivo pa s to odločbo sploh ne pride v poštev, ker učiteljstvo po dosedanjih zakonih ni imelo pravice do njega; zato se postavka za drva šolskemu upravitelju in drugim učnim osebam na šoli ne unešava v proračunu krajevnih šolskih odborov. — Opozorja končno še na to, da imajo glasom čl. 39. o civilnih uradnikih (razpis prosvetnega oddelka v Ljubljani z dne 29. marca 1924, št. 4649) učitelji osnovnih in meščanskih šol, ki uživajo naturalna stanovanja, pravico do stanarine, ki jo določa zakon, le v toliko, za kolikor je vrednost dotičnega stanovanja po krajevnih razmerah manjša kot stanarina, ki bi jim v primeru, da bi ne imeli naturalnega stanovanja, po zakonu pripadala. — Poverjeništvu UJU je že — kakor smo poročali — napravilo vlogo na ministrstvo prosvete, da izda izvršilno naredbo v tej zadevi. Okrožnico so prejela tudi vsa okrajna učiteljska društva, ki jo naj prečitajo predsedniki na prvem zborovanju. Vsekakor pa bo potrebna za končno razjasnitev pritožba na Državni svet, katerega razsodba bo donesla šele končno veljavno odločbo o tem vprašanju. Pritožbo pa mora vložiti eden prizadetih osebno.

Samoizobraževalna akcija Pov. UJU.

—oio Prvi sestanek samoizobraževalnega krožka v Ljubljani je v sredo, dne 26. t. m. ob ¾8. uri na šetjacobski šoli. Razpravljalo se bo o temi »Gospodarski in filozofski temelji liberalizma«. Ker je to prvi resen poizkus ustvariti globlje temelje učiteljske samoizobrazbe, je želeli, da bi učiteljstvo polnoštevilno posečalo samoizobraževalni krožek.

—oio Vse dopise o samoizobraževalnem delu, ki jih prejme uredništvo izročajo isto osrednjemu izobraževalnemu odseku, v svrhu navodil, statistike in presoje dela, ki jih bo nato objavljalo, če potrebno s komentarjem, v tej rubriki. Dopise lahko pošljejo krožki, oziroma društveni tajniki direktno na naslov: Osrednji izobraževalni odsek poverjeništvu UJU v Ljubljani.

—oio Društveni tajniki naj napravijo poročilo o samoizobraževalnem delu in razpravah pri društvenih zborovanjih posebe, izven ostalega poročila za list in naj pošljejo to poročilo direktno izobraževalnemu odseku poverjeništvu ali pa ga prilože uredništvu, ki ga bo izročilo odseku.

Naša gospodarska organizacija.

—g Okrajna učiteljska društva, posne majte logaško učiteljsko društvo, ki je z vsem svojim članstvom pristopilo k Učiteljskemu konvikt v Ljubljani. Članarino 20 Din pobere društvo samo in jo pošlje konviktovemu blagajniku.

Osebné zadeve.

—i Za ravnatelja meščanske šole v Brežicah je imenovan strokovni učitelj Ludovik Mikulič.

Vestnik upokojencev

—up Občni zbor društva upokojenega učiteljstva v Sloveniji. Predsednik tovariš Lokar pozdravi navzoče (41 društvenikov), otvori občni zbor, konstatira nesklepnost ter napove drugi občni zbor čez pol ure.

Točno ob ¾16. uri otvori na novo občni zbor ter da besedo tajniku, kateri poroča o delovanju društva v poslovnem letu 1926/27.

Odbor je imel 9 rednih sej. Društvo šteje 365 članov(ic). Od teh je 145 umirovljenih učiteljev, 96 umirovljenih učiteljic, 56 učiteljskih soprog, 59 učiteljskih vdov in 9 iz drugih stanov.

Letos je na novo pristopilo 35 članov(ic). Izključeni so bili 4 člani, 4 članice so se prostovoljno odpovedale članstvu, 12 članov(ic) je umrlo.

Društvena uprava je vsakokrat nemudoma nakazala dedičem posmrtnino, katere trenutno znaša 1825 Din.

Poročilo tajnika se je vzelo brez ugovora na znanje.

Nato je sledilo poročilo blagajnika. Dohodkov je bilo 36.810'45 Din. Izdatkov 26.083'94 Din. Preostanek 10.726'51 Din. Poleg tega je zaznamovati še aktiva v znesku 2988 Din. Prava aktiva torej: Saldo na nov račun 10.726'51 Din. Iz aktiva še 2988 Din. Skupna aktiva 13.714'51 Din. Prihodek v gotovini od 1. julija 1926, ko je začel novi odbor delovati je 8387'42 Din. Po dal je tudi zanimive podatke o številu upokojenega učiteljstva v Sloveniji. Kronske upokojencev je: 62 učiteljev, 164 učiteljic = 226 oseb. S staro dinarsko plačo: 97 učiteljev, 109 učiteljic = 206 oseb. Z novo dinarsko plačo: 212 učiteljev, 112 učiteljic = 324 oseb. Učiteljic ženskih ročnih del 34. Skupno 371 učiteljev, 419 učiteljic = 790 oseb.